CSÁTH GÉZA

A hím önérzet szuggerált

dolog. Ennek bizonyítása, hogy eszembe jutott Micit kivinni 18. sz. alól és falun lenni vele (kíváncsi vagyok rá milyent) egy fiút vagy lányt csinálni.[1] Mi a lehetősége a boldogság egy egyszerűbb és szerényebb nemének, melyről beszélni lehet.

A szűk utcák

könyvcím alatt megírni a Bástya utca 18. sz. alatti házban és az egyebütt megfigyelteket.

Érdekes lenne külön ciklusban vagy összefüggésben a magányos utcalányokról beszélni.

Lili haragszik Matyira, mert…

Matyi azután belopja magát a lányhoz, de az észreveszi, kivel van dolga és nem akar…

Nem!

A lányok nevei alatt egy-egy elbeszélés az elcsábíttatás kedves óráiról. A nők maguk beszélik el, mindegyik másképpen.

Egyik cinikus.

Másik a „művelt".

A harmadik a tragika.

A IV. naiva.

Az V. hazudozó.

A VI. nagyképű.

A VII. jókedvű

stb.

Irén és Nati kimennek, eltévednek és két gólyával hazakísértetik magukat. A tisztességes párbeszéd. (Az egyik elszólja magát.)

---

[1] Értsd: *egy fiút vagy lányt csinálni (kíváncsi vagyok rá milyent).* Odavetett, gyors feljegyzésében Csáth felcserélte a sorrendet.

7. laphoz

(Ez itt kell! Mert a lövés maga le nem írható.)

Az őszinteség, a szűzies gyermetegség, ami mondásaiban megnyilatkozott, nagyon is világosan figyelmeztetett rá, hogy ez a nő egyike azoknak a keveseknek – tisztességes és nem tisztességes nőket egyaránt beleszámítva – akiket az élet mint ritka ajándékot és szerencsét hoz utunkba, s akiket okos dolog nagyon megbecsülni. Mert mi fontos a szerelemben – gondolkodtam magamban, amint végignéztem mesteri szépségű aktján – az, hogy a két ember valóban egymás számára készült légyen. Erről a leánykáról pedig valóban elmondhattam ezt. Nem volt egyetlen szava, mozdulata, nem volt illatának egyetlen mellék-hulláma, testének egyetlen vonala, porcikája, ami a legcsekélyebb mértékben csökkentette volna iránta való vonzalmamat és lelkesedésemet.

Kértem, hogy forduljon meg. A bőre egyenletesen fehér volt. A pasztelfestő, ha lefesti, a fehér krétához csak minimális carmint és okkersárgát kevert volna. Válla, háta, mellei nyúlánkok, franciásak voltak. A formás hosszú nyakacskája hasonlóképpen. A csípőkben azonban nagyszerű széles lendületbe ment át a forma. Kettős és hármas hajlású vonal fogta körül a csodásan elhelyezett gazdag széles hájat, amely a maga büszke túlságos bőségében is kellemes, nemes, könnyed formát adott ki. Se képen, se valóságban nem láttam hasonlót soha.

Egy lányos, inkább vékony porcelánból alakított torzó, amelyből körte alakú, de a vártnál nagyobb és nyílegyenesen előre néző mellecskék emelkedtek ki… s azután lenn az övnél újabb meglepetések: széles márványból készült csípők, erős és remegtetően impozáns combok, homorú lendületből kiinduló nagy Vénuszdomb, gazdag arany növényzettel és lejjebb ismét vékonyabb térdek és bár izmos vastag, de mégis lenn egészen vékony porcelán-jellegű lábacskák, amelyen a láb marja (rüsztje) magas és tökéletes, mint egy táncosnő lábának a rajza: valami Reznicsek[2] vagy Bayros[3] képről.

Te most azt hiszed, hogy a lányt túlbecsülöm, és ezzel a sok mindennel akarom ellensúlyozni azt a tényt, hogy ez a drága kincs nem más, mint szállodai szobalány. És mégsincs így. Azaz mégis úgy van. Egy csodás kincset találtam benne. A szerelemnek egy fölszentelt papnőjére akadtam benne, aki álruhában, mint szegény leányka járja a világot és csak meztelenségében, amikor ruháit leveti, derül ki róla, hogy micsoda pompázatos, elbűvölő testi tökélyt mondhat a magáénak.

---

[2] Reznicsek Nándor (1861–1909) festőművész, a müncheni *Simplicissimus* című lap rajzolója. „…előkelő családból származott, egy táborszernagynak volt a fia és maga is sokáig szolgált, mint tiszt, az osztrák-magyar hadseregben. A képeinek, karikatúráinak, rajzainak tárgyát is nagyobbára az előkelő társaságból vette: finom urakat, szép és elegáns hölgyeket rajzolt, kissé édeskés modorban, de éppen ezért a nagyközönség számára kedvelt modorban.” (*Elhunyt festőművész.* Pesti Napló, 1909. május 12., 7.)

[3] Bayros, Franz von (1866–1898), osztrák grafikus, szecessziós stílusú, erotikus grafikák alkotója. Budapesti kiállítása 1913 tavaszán, melyet Csáth 1913. május 4-i naplóbejegyzésének tanúbizonysága szerint későbbi felesége, Jónás Olga társaságában tekintett meg, erotikus volta miatt gyorsan botrányba fulladt.

Mámoros órákat éltünk át. Egészen ismeretlen, csodás meglepetésekben volt részem. Mintha szent és bűvös igéket mondana, a szertartás őrületében folyton beszélt. És én elbájolva hallgattam a zavaros és zengő szavakat.

Azután elmondta eddigi életét.

Egy gazdag földbirtokos lánya. Anyját még gyermekkorában elvesztette, s a szülői háznál, mint egyetlen gyermeket, nagyon elkényeztették. Nagynénje, egy csillagkeresztes hölgy[4] őrizte, és ő valósággal imádta ezt a kedves, szép és jó asszonyt, aki barátnője és igazi pártfogója volt. Sajnos azonban őt is el kellett veszítenie. Sokat volt egyedül, sokat olvasott és gondolkodott. Anatol France Thaisa[5] oly nagy hatással volt reá, bár csak magyar fordításban olvasta, hogy ettől kezdve csak cocottok és hasonló életű nők érdekelték. Apja, aki mint jó gazda folyton birtokain szokott ide-oda utazni, egy napon hűlt helyét lelte. Négyszázötven korona megtakarított pénzével és anyjától örökölt nagyértékű ékszereivel Bécsbe utazott. Egy előkelő szállodában álnév alatt élt, és már az első napokban felszentelte magát a választott hivatására. Egy hamburgi festékgyár mérnöke volt a szerencsés, aki a legutolsó pillanatig nem is sejtette, mert a leányka (megmondjam a nevét?... megmondom: Hedvig a neve), nos, mert Hedvig gondosan eltitkolta, ameddig csak lehetett, hogy – még leány. A fickót a felfedezés annyira megrémítette, hogy másnap csomagolt és utazott. Félt a következményektől.

Hedvig ettől kezdve egyedül maradt. Ide-oda utazgatott. Eladta apránként minden anyai ékszerét. Csak egy brilliántokkal és smaragdokkal kirakott nyakéket és lánykori csekélyértékű ékszerét tartotta meg. A nyakéket megmutatta. (Testvérek között is megér 2500 koronát.) Jól élt és a pénze hamar elfogyott. Győrben, ahová egy ezredest kísért le Bécsből, beszegődött szállodai szobalánynak. Azóta – hét hónap óta – megmaradt ennél a foglalkozásnál. Elmondta, hogy mennyire megfelel neki ez a foglalkozás. Estefelé, amikor a szobákban ágyaz, valósággal fürdik az örömben és a szabadság mámorában. Sok érdekes és nagyszerű dolgot mondott még erre vonatkozólag. Milyen különös nyugodt boldogságot érez, amikor csengetnek neki, és az, aki hívja, meglátja, felfedezi őt. Ilyenkor tudja már előre, mi fog következni. Az ismételt hívások, udvarlások […] menekülés… az egész […] huzavona, ennek pontos megismétlődése, törvényszerű lejátszódása folyton érdekli és csendes elégedett izzásban tartja.

Nem ugyanezekkel a szavakkal mondta el mindezt, de azért pontosan megértette velem a helyzetének, az énjének egész lyráját. Bámultam és tiszteltem őt. Olyan magasrendű […] nőnek éreztem, hogy eszembe se jutott megszégyenítőnek vagy kellemetlennek érezni azt, hogy ez a nő nem csak az enyém, hanem sok mindenkié.

[A kézirat itt, a lap közepén megszakad.]

---

[4] A Csillagkereszt-rend tagja. Osztrák kitüntető cím olyan ősnemes hölgyek részére, akik legalább nyolc atyai és négy anyai nemes őst tudtak igazolni, férjük pedig kamarás. Tagjai elkötelezték magukat a vallás szolgálatára és a jótékonykodásra, a szenvedőkkel való foglalkozásra.

[5] *Thais.* Írta France Anatol. Fordította Sz. E. Franklin Társulat, Budapest, 1898. (Olcsó Könyvtár)